

ALEKSANDAR APOLONIO,
Dubrovnik

RAZVOJNE MOGUĆNOSTI NAUTIČKOG TURIZMA I SPORTOVA NA VODI U BOKI KOTORSKOJ

UVODNA RAZMISLIJANJA

Turistički pokretački motivi i opredjeljenja doživjeli su širom svijeta, posebno kroz zadnjih desetak godina, prelomne strukturalne promjene. Ovi procesi se i dalje intenzivno razvijaju, preobražavajući radikalno klasične do sada usvojene i uobičajene oblike i sadržaje turističkih putovanja i boravaka.

Nastaje i uobličava se u naše vrijeme jedan novi koncept turizma, javljaju se novi stimulansi i izvorišta turističkih motiva i mijenjaju se osnovni turistički ciljevi miliona turista.

U osnovi svih ovih preobražaja nalazi se današnji ugroženi položaj čovjeka u njegovoj urbanoj i radnoj sredini koja ga okružava i nužnost njegova pravog odmora i rekreacije kao primarnog preduvjeta stvarne reprodukcije njegovih psihičkih i fizičkih snaga. Ljudi naše današnje industrijske civilizacije i svemoći tehnike, kao što je općepoznato, svakodnevno su izloženi stresovima vladajućeg stila i načina života i rada, posebno u velikim urbanim i industrijskim sredinama. Ovakvi trajni štetni utjecaji dovode neizbježno do određenog dezintegriranja psiho-fizičkog totaliteta čovjeka, do kroničnog zamora i funkcionalnih poremećaja u čovječijem organizmu. Uporedo s ovim štetnim posljedicama, neminovno nastupa i progresivno se razvija određena fizička degeneracija ljudi.

Prirodno je i logično, zbog svega toga, da sami ljudi pojedinačno, kao i cjelokupno društvo i nauka, traže najefikasnije izlaze iz ovakvog stanja.

Optimalna rješenja se mogu naći prvenstveno u što potpunijoj reprodukciji izgubljenih energija, u uspostavljanju psiho-fizičke ravnoteže i fizičkoj i duhovnoj rekreaciji čovjeka. Svaki ambijent i svaki metod, ipak, ne vodi podjednako uspješno do posti-

zanja ovakvih ciljeva odmora i rekreacije. Tako ni svaki vid turizma nije i ne može biti u ovom smislu izjednačen i jednako djelotvoran i koristan.

U općim kretanjima turizma afirmiralo se, već do sada, nekoliko osnovnih i dugoročnih tendencija u traženju što uspješnijeg regeneriranja čovjeka našeg vremena.

Prva takva tendencija se izražava u stalno rastućem »vraćanju« čovjeka prirodi i nastojanju današnjih ljudi da se što neposrednije sažive s prirodom na razne načine i na različitim prostorima. Ne radi se ovdje o nekom apstraktnom, romantičarskom ili deklarativnom »povratku« prirodi, već o stvarnom korištenju prirodnih vrijednosti za unapređenje psiho-fizičkih potencijala ljudi.

U širokom spektru prirodnih ambijenata i utjecaja, vodeni prostori i planine su, bez sumnje, primarni i najpogodniji pozitivni činioci odmora i rekreacije. To su možda danas zadnja preostala »utočišta« pravog i neometanog dodira s čistom prirodom i najdjelotvornije regeneracije ljudi.

Boka Kotorska, upravo na rijedak i izuzetan način, vrlo bogato raspolaže i jednim i drugim ovakvim činiocem, i to u integrirajućem obliku i na jednom jedinstvenom i povezanom prostoru.

Druga značajna tendencija se manifestira u sve snažnijoj potrebi i praksi da se fizička rekreacija u okviru turizma provodi na unaprijed planirani i specijalizirani način za vrijeme i u sklopu turističkog boravka.

I treća suvremena tendencija, koja sve više dominira današnjim turističkim kretanjima, sadržana je u širenju i organiziranju pokretnog i aktivnog odmora.

Sportovi i sportska rekreacija, a posebno na vodenim prostorima, prestali su, zbog svega toga, predstavljati samo turističke i sportske atrakcije. Oni su se razvili danas već u neophodan metod i sredstvo psihičke i fizičke rekreacije ljudi. Sportovi i sportska rekreacija na vodi sačinjavaju danas osnovu i uvjet aktivnog odmora na vodenim prostorima i oko njih. Morski akvatorij, obale i planinski vijenci Boke Kotorske otvaraju mnogostrano bogatstvo mogućnosti i pogodnosti baš za pravi povratak u prirodu i za zdravi aktivni odmor i rekreaciju domaćih i stranih posjetilaca.

MJESTO NAUTICKOG TURIZMA I SPORTOVA NA VODI U UKUPNOJ TURISTIČKOJ VALORIZACIJI

Puna i svestrana turistička valorizacija određenog područja, koje raspolaže pogodnim vodenim prostorima ili koje gravitira prema ovakvim vodenim prostorima, moguća je i nužna na prvom

mjestu preko organiziranja i trajnog unapređenja raznih vidova nautičkog turizma i sportova na vodi u njihovim najpogodnijim oblicima za određeno područje.

Nautički turizam i sportovi na vodi na ovakvim područjima imaju karakter i sadržaj inicijatora i katalizatora cjelokupnog turističkog prometa. Preko ovih nautičkih i sportsko-rekreativnih aktivnosti odmor i rekreacija se usmjeravaju i koncentriraju što više prema vodi i korištenju vodenog prostora. To je najčešće korisnije i manje financijski i investiciono opterećujuće, nego organiziranje i izgradnja raznih objekata i uređaja za druge vidove turizma.

Intenzivno jačanje raznih vidova nautičkog turizma i sportova na vodi traži i omogućava funkcioniranje brojnih neophodnih pratećih servisa i djelatnosti, što neposredno izaziva proširenje zaposlenosti i povećanje ukupnog dohotka. Ove djelatnosti, premda su prvenstveno vezane uz vodene prostore, ostvaruju dodatne i proširene induktivne i multiplikativne utjecaje na brojne privredne djelatnosti u datoj sredini.

Nautički turizam i sportovi na vodi zbog istaknutih razloga postaju sastavni organski dio ukupnog turističkog prometa na svim područjima koja raspolažu i koja se oslanjaju na vodene prostore.

Neosnovana je i vještačka svaka dilema o većim prednostima ili znatnijim koristima između čistog klasičnog stacionarnog turizma, s jedne strane, i nautičkog turizma, s druge strane. Jedan i drugi vid turizma se može i mora razvijati usklađeno prema realnim mogućnostima i potrebama određenog područja. Postojeći klasični stacionarni turizam na obalama vodenih prostora nužno je vezan uz nautički turizam, jednako kao što i nautički turizam, u jednom svom dijelu, prerasta u određeni stacionarni vid turizma.

Orijentacija prema nautičkom turizmu i sportovima na vodi, također, i u Boki Kotorskoj nije nastala spontano. Ona je, u stvari, neposredni izraz i imperativ budućeg svestranijeg i unosnijeg turističkog razvoja i valorizacije vodenog prostora u tom kraju.

OSNOVNE VRIJEDNOSTI U BOKI KOTORSKOJ ZA RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA I SPORTOVA NA VODI

Glavne karakteristike postojećih — može se reći imanentnih vrijednosti — koje sačinjavaju determinirajuću i usmjeravajuću osnovu mogućeg modernog i intenzivnog razvoja nautičkog turizma i sportova na vodi u Boki Kotorskoj, mogu se sumirati i izraziti u slijedećim kvalifikacijama:

1. Izuzetan kvalitet i sklad raspoloživih prirodnih vrijednosti.

Zastupljene su i povezane brojne takve vrijednosti, tvoreći jedinstveni kompleks vrijednosti. To su, na prvom mjestu, odlike:

- izuzetno povoljna klima i utjecaj sunca;
- stalni i ujednačeni vjetrovi, relativno manje jačine;
- cjelovitost i mirna površina morskog akvatorija;
- odsustvo trajne magle,
- sigurnost boravka na morskom prostoru;
- kvalitet i nezagađenost morske vode;
- mnoštvo ljekovitih čimilaca (mineralne vode, luloid, aerosol, more i drugi) i mogućnosti klimatoterapije;
- povezanost i naseljenost obale i planinskih predjela u zaljevu;
- atraktivnost prirodnih pejzaža.

2. Raznovrsnost izgrađenih vrijednosti.

U kompleksu osnovnih vrijednosti skladno i funkcionalno se prožimaju i dopunjuju prirodne i izgrađene vrijednosti u Boki Kotorskoj. Tako se prirodnim vrijednostima pridružuju i mnogobrojne stvorene vrijednosti, kao što su naročito:

- autohtona i pitoreskna hokeljska naselja;
- bogato kulturno nasljeđe i objekti;
- dosadašnji dostignuti turistički razvoj, posebno u domeni zdravstvenog turizma, te izgrađena turistička infrastruktura i stečeno turističko iskustvo u Boki Kotorskoj;
- pogodna cestovna i zračna prometna pristupačnost;
- postojanje ukupno 2.844 metra izgrađene operativne obale u Boki Kotorskoj, čije je sadašnje korištenje praktično neznatno;
- rad i proizvodnja dva razvijena i moderno opremljena brodogradilišta, u Tivuu i u Bijeloj, s dugogodišnjom tradicijom i kvalitetnim radnim rezultatima.

3. Izrazita pogodnost geografskog položaja.

Boka Kotorska predstavlja prvi i najveći zatvoreni morski bazen na ulazu u Jadran. Zaljev Boke Kotorske ujedno čini najzatvoreniji, prirodno najljepši i najcjelovitiji zaljev na Sredozemlju. U ovom smislu se Boka Kotorska, a posebno u vezi s mogućim razvojem nautičkog turizma i sportova na vodi, može s pravom smatrati i nazivati »Vrata Jadrana«.

Zaljev Boke Kotorske je, pored toga, idealno razveden u četiri prirodno zaštićena i zatvorena zaljevska bazena: Kotorški, Risanski, Tivatski i Hercegnovski.

4. Bogatstvo pomorske tradicije i iskustva i gostoljubive odlike stanovništva u Boki Kotorskoj.

Ova karakteristika je od naročitog značaja kao pokretački čimilac i elemenat sigurnosti u razvijanju i unapređenju nautičkog turizma i sportova na vodi.

5. Svjetske dimenzije kvaliteta i atraktivnosti postojećih osnovnih vrijednosti od značaja za razvoj nautičkog turizma i sportova na vodi u Boki Kotorskoj.

Bogatstvo i raznovrsnost sadržaja, postojanost i originalnost prirodnih i stvorenih materijalnih i duhovnih vrijednosti, koje neposredno ili posredno mogu favorizirati uspješan razvoj nautičkog turizma i sportova na vodi u Boki Kotorskoj, potvrđuju, na jednoj strani, historijsku, životnu i sudbinsku povezanost ovoga kraja s njegovim morskim akvatorijem, dok, na drugoj strani, upozoravaju na neminovnost šireg izlaska na prostore ovoga akvatorija i njegovog aktivnijeg korištenja u današnjim vremenima i uvjetima. U odnosu na turizam ovi fenomeni dokazuju punu opravdanost i realnost obogaćivanja sadašnje turističke ponude uključivanjem i morskog akvatorija u turističku valorizaciju, odnosno, drugim riječima, opravdanost i nužnost pokretanja i organiziranja nautičkog turizma i sportova na vodi na ovom izuzetnom morskom prostoru.

MOGUĆI PRAVCI I OBLICI RAZVOJA

Cjeloviti i zajednički morski akvatorij zaljeva Boke Kotorske omogućava i uvjetuje, prije svega, istovremeni i sinhronizirani razvoj najpogodnijih oblika nautičkog turizma i sportova na vodi u svim krajevima i u svim centrima u Boki Kotorskoj. Svaka izolacija ili suprotstavljanje pojedinih zona jedne drugoj bilo bi zbog toga ne samo štetno, već i potpuno neracionalno i neodrživo.

Današnji uvjeti pružaju punu mogućnost da se može prići realnom i dugoročnom etapnom planiranju i programiranju organiziranja i razvijanja nautičkog turizma i sportova na vodi na prostoru Boke Kotorske.

Polazeći od potreba razvijanja nautičkog turizma u cjelini na ovom prostoru, najatraktivnija angažiranost morala bi biti posvećena naročito oblicima nautičkog turizma:

— Stacionirani i zimovališni nautički turizam (prihvat domaćih i stranih plovnih objekata na dulji boravak, odmor ili zimovanje). Ovaj oblik nautičkog turizma posebno zahtijeva postojanje potrebnih kapaciteta uređenih vezova, pristaništa, turističkih lučica i marina.

— Kupališni nautički turizam.

— Nautičko-turistički kamping.

— Sportsko-takmičarski nautički turizam (organizacija društvenih susreta na moru, nautičko-turistički reliji i regate, konvoji, nautičke manifestacije, »Bokeljska noć« i drugi).

Svi oblici sportova na vodi i sportske rekreacije na vodi imaju u Boki Kotorskoj značajne mogućnosti primjene i razvoja. Uz ove opće preduvjete postoje i specifične karakteristike klime

i morskog akvatorija, koje mogu dodatno i posebno stimulirati i omogućavati trajni i intenzivni razvoj određenih sportova na moru, kao što su naročito:

- jedrenje, surfing, letovi zmajem nad vodom;
- motonautika;
- skijanje i skokovi na vodi;
- glisiranje i sankanje na moru;
- sportski ribolov;
- splavarenje, kajakaštvo i veslanje;
- plivanje i vaterpolo;
- podvodna plovidba i druge podvodne aktivnosti.

Sportska rekreacija u okvirima turističkog prometa može se, pored ostalog, razvijati posebno i u slijedećim smjerovima:

- hidrociklizam i individualno veslanje;
- plivanje i ronjenje;
- igre na vodi;
- kupanje i vježbanje u otvorenim ili zatvorenim morskim bazenima.

Za uspješan razvoj osnovnih izabраниh oblika sportova i sportske rekreacije na moru neophodno je također i uspostavljanje odgovarajućih organiziranih škola, kurseva i sistematskih vježbi.

Treba, također, imati u vidu da pioniri i omladina sačinjavaju najaktivniju pokretačku skupinu, kako za ukupan razvoj, tako i za njegovanje i održavanje sportskih i rekreacionih aktivnosti na moru.

Postoje ili mogu u budućnosti nastajati i drugi potencijali i pogodni oblici nautičko-turističke i sportske aktivnosti i razvoja na morskom području Boke Kotorske.

DOSADAŠNJE STANJE I RAZVOJ

Masovni i ekspanzivni fenomeni nautičkog turizma, sportova i sportske rekreacije na vodi šire se danas na svim pogodnim i toplim vodenim prostorima na svijetu. Preko 20 miliona brodova i čamaca nautičkog turizma koncentrirano je i plovi na tim morskim i unutrašnjim vodenim akvatorijima. Na ovim plovnim objektima, i u vezi s njihovom plovidbom, preko 100 miliona ljudi se u naše vrijeme aktivno uključuje u razne nautičko-turističke sportske i razonodne aktivnosti.

Samo u 8 zemalja Evrope (Francuska, Velika Britanija, Italija, SR Njemačka, Norveška, Švedska, Nizozemska i Švicarska), brojnost nautičko-turističke flote dostiže preko 3 miliona brodova i čamaca, od kojih je 45% na motorni pogon, a 55% na jedra, vesla i druge slične vrste pogona.

U bazenu Sredozemlja stacionirano je oko 1,3 miliona brodova i čamaca nautičkog turizma.

U svijetu se dnevno proizvede oko 2.500 brodova i čamaca za nautički turizam i sportove na vodi.

Računa se da u SFRJ ukupno ima oko 100.000 plovnih objekata male plovidbe, koji su trajno ili povremeno namijenjeni nautičkom turizmu.

U Boki Kotorskoj je bilo 1975. godine registrirano ukupno 1.454 ovakva plovna objekta ili oko 1,5% od sveukupne nautičko-turističke flote u SFRJ.

Kroz zadnjih deset godina jugoslavensko područje Jadrana posjetilo je oko 100.000 inozemnih jahti, jedrilica i motornih čamaca, koji su vijali zastave 31 zemlje svijeta. To je manje od 1% od ukupnog broja plovnih objekata nautičkog turizma koji se nalaze na Sredozemlju.

U zaljevu Boke Kotorske ukupno je od 1970. do 1975. godine boravilo 1.638 ovakvih plovnih objekata i to u Kotoru 1.022 ili 62% od ukupnog broja, u Herceg-Novom 579 plovnih objekata ili 35% i u Tivtu 37 plovnih objekata ili 2% od ukupnog broja prispjelih stranih plovnih objekata nautičkog turizma.¹

Promet inozemnih plovnih objekata nautičkog turizma u Boki Kotorskoj dostizao je do sada, prema tome, godišnje oko 1,5% od sveukupnog inozemnog nautičko-turističkog prometa na jugoslavenskom dijelu Jadrana ili iznosio je tek 0,03% u odnosu na ukupnu brojnost nautičko-turističke flote na Sredozemlju.

Očigledno je da su dosadašnja društveno-ekonomska ukupna valorizacija i vrednovanje, pa uporedo s tim i turistička i sportsko-rekreativna valorizacija vodenih prostora u SFRJ, zaostajali i još uvijek ostaju usko ograničeni u odnosu na bogatstvo sveukupnih potencijala i koristi koje naši vodeni prostori mogu donositi našoj privredi i našem društvenom razvoju.

Turistička i sportsko-rekreativna valorizacija svih naših vodenih prostora kreće se tek u početnim razmjerama i kvalitetama.

I u Boki Kotorskoj postoji, uglavnom, jednaka takva situacija. Akvatorij Boke Kotorske ostao je također još uvijek turistički nedovoljno aktiviran i korišten, jednako kao i mnogi drugi vodeni prostori u zemlji. Na području Boke Kotorske posebno je, osim toga, upadljiv raskorak između potencijalnih mogućnosti i pogodnosti za razvoj nautičkog turizma i sportova na vodi i stvarnog stanja ograničenosti i nerazvijenosti ovih aktivnosti.

Na tlu Boke Kotorske to mora izazivati i posebne veće štetne efekte, i to upravo zbog onih već istaknutih svjetskih dimenzija postojećih vrijednosti za intenzivno razvijanje ovih turističkih i sportskih aktivnosti na moru.

¹ Brojčani podaci za Boku Kotorsku navedeni su iz rada: Mr M. Todorović: »Stanje i perspektiva razvoja nautičkog turizma«, Zbornik Više pomorske škole u Kotoru, br. 3—4, 1976/1977, str. 124—135.

Ostvarena su bila, međutim, do sada i određena zapažena pozitivna dostignuća na ovom sektoru u Boki Kotorskoj. Prvenstveno se to odnosi na postignuti natprosječni uspon plivačkog i vaterpolo sporta, zatim na jedrenje i na izletnički turizam, kao i na sportski ribolov, na akvatoriju Boke Kotorske.

Ove spomenute i druge slične uspješno ostvarene aktivnosti nisu ipak uvijek dobijale potrebnu i pravu turističku podršku, niti su se ove akcije dovoljno dugoročno povezivale s ukupnim razvojem i unapređenjem turizma u cjelini na području Boke Kotorske.

Treba kao vrlo korisno iskustvo i značajni stvaralački poduhvat istaknuti koncept i izgradnju naselja paviljonskog tipa u Herceg-Novom, koje po svom smještaju i funkcionalnosti može imati u budućnosti vrlo korisnu nautičko-turističku i sportsko-rekreativnu namjenu.

Boka Kotorska nema još niti jedne standardno izgrađene i uređene turističke lučice ili rezerviranog pristaništa za potrebe nautičkog turizma. Nije izgrađena još ni jedna kompletna moderna marina. Nedostaju staze i skakaonice za skijanje na vodi. Do sada se nisu priređivala motonautička takmičenja. Nisu još organizirani odgovarajući oblici nautičkog turizma u bazenu Boke Kotorske, niti su ostvarene potrebne investicije i infrastruktura za takve turističke sadržaje.

Spomenuti primjeri, kao i niz drugih sličnih podataka, dovoljno ukazuju na sporost i ograničenost razvoja na sektoru nautičkog turizma i sportova na vodi u Boki Kotorskoj.

Društveno-ekonomskim programima i planovima razvoja i angažiranjem svih zainteresiranih društvenih snaga i organizacija ovakvo zaostajanje se svakako može i mora realno i relativno dosta brzo prevladati. Time bi se svakako otvarali i novi prodori i putevi još snažnijeg ekonomskog i posebno turističkog razvoja Boke Kotorske.

PERSPEKTIVE I BUDUĆI ZADACI RAZVOJA

Boka Kotorska, po svom prirodnom i geografskom položaju i razvedenosti, po svojim ukupnim vrijednostima i po svojim privrednim i društvenim kretanjima, predstavlja objektivno — kako je to pokušano u ovom pregledu istaknuti — jedan od najznačajnijih i najinteresantnijih potencijalnih centara nautičkog turizma i sportova na vodi na jadranskom području Jugoslavije, kao i na cijelom Jadranu i Sredozemlju.

Bez obzira na ograničenost dosadašnjeg razvoja i prometa u ovoj oblasti, ukupan nautičko-turistički promet i sportske aktivnosti na jugoslavenskom dijelu Jadrana, uvijek su nezaobilazno obuhvatali i širili se također i na području Boke Kotorske.

Iduća razdoblja daljnje ekspanzije i povećane stope rasta domaćeg i međunarodnog nautičkog turizma i sportova na vodi na jadranskom području Jugoslavije, zahvatat će i ostvarivat će se također i na cjelokupnom akvatoriju Boke Kotorske.

Takav razvoj je realno predvidiv i neminovan. Nije pri tome odlučujuće da li će sve prognoze ovoga razvoja za budućnost biti dovoljno precizne i potpune. Ne može, također, biti prelomno ni pitanje da li će se očekivane ili planirane etape rasta, uzrasta i tempa u ovom razvoju ostvarivati sasvim na zamišljeni način. Bitno je, prije svega, da je ekspanzivni razvoj nautičkog turizma i sportova na vodi na cijelom Jadranu i na Sredozemlju, pa tako dijelom i u Boki Kotorskoj, već pokrenut i da stalno jača. U ovom općem današnjem i perspektivnom razvojnom kretanju Boka Kotorska i njeni ukupni potencijali i mogućnosti ne mogu ostajati izdvojeni i izolirani.

Uz postojeća očekivanja i pretpostavke treba, međutim, istovremeno smjelo i aktivno ići u susret perspektivama i budućem razvoju. U ovom hodu prema budućnosti moraju biti dominantne dvije osnovne težnje:

— stvaranje vizije i prognoze budućeg razvoja nautičkog turizma i sportova na vodi u Boki Kotorskoj, odnosno, razrada kompletnog koncepta takvog razvoja, i

— utvrđivanje i ostvarivanje ukupnosti konkretnih tekućih i dugoročnih razvojnih zadataka.

Pristupne osnove koncepta budućeg razvoja su cjelovitost, kvalitet i svjetska atraktivnost postojećih vrijednosti na području Boke Kotorske.

Mora se, stoga, polaziti od jedinstvenog i cjelovitog razvojnog sistema za cijelu Boku Kotorsku, bez obzira na njenu administrativnu strukturu i podjelu.

Na početku već, isto tako, treba računati na nivo kvaliteta i obim kapaciteta koji odgovaraju i treba da zadovoljavaju značaj i razvojne mogućnosti područja Boke Kotorske u nautičkom turizmu i sportovima na vodi.

U okviru ovakvog pristupa ne mogu se smatrati dovoljno realnim i prihvatljivim razmišljanja i preporuke u pravcu da bi u početku razvoja trebalo stvarati nautičke centre samo za prihvata i kraći boravak nautičkih plovnih objekata. Ili, da bi, na primjer, u Kotoru trebalo stvoriti nautički centar II reda, ili, da u Boki Kotorskoj, osim u Kotoru i Risnu, nema drugih pogodnih lokacija za izgradnju nekog od nautičkih centara.¹

¹ Mr. M. Todorović: «Stanje i perspektiva razvoja nautičkog turizma u Boki Kotorskoj», Zbornik Više pomorske škole u Kotoru, br. 3—4, 1976/1977, str. 123—235.

Ing. V. Bombardelli: «Plava magistrala», Split, 1969.

Nautički centri u Boki Kotorskoj mogu se svakako locirati u više bazena (Kotor, Tivat, Risan, Herceg-Novi, Baošić, Prčanj i dr.).

Od samog početka svaki nautički centar imao bi biti suvremeno opremljen i odgovarati najmanjim prosječnim današnjim jadranskim i sredozemnim standardima ovakvih centara, a uz to i kvalitetama vrijednosti i atraktivnosti Boke Kotorske. Ako se tako može reći, to bi morali biti nautički centri prvog ranga, a ne nautička svratišta drugog reda.

Svrshodno je ova pitanja na vrijeme raščistiti i postaviti čvrste idejne osnove cjelovitog koncepta budućeg razvoja.

Temeljni zadaci budućeg razvoja se mogu podijeliti na tri glavne skupine zadataka.

Na prvom mjestu su tekuci i dugoročni zadaci koji ulaze u kreiranje društvene i razvojne politike za nautički turizam i sportove na vodi.

Druga skupina zadataka se mora odnositi na investicione planove i investicionu izgradnju.

Treća skupina zadataka bi obuhvatala organizaciju i nosioce organizacije i raznih aktivnosti u budućem razvoju.

U okviru razrade društvene i razvojne politike nautičkog turizma i sportova na vodi u Boki Kotorskoj, nužno je najprije analitički preispitati dosadašnju namjenu i korištenje obalnog prostora i akvatorija u zaljevu Boke Kotorske. Na temelju rezultata ovakvog preispitivanja moralo bi se pokrenuti i eventualno novo i drugačije vrednovanje ovog prostora i akvatorija, a posebno s pozicija budućeg trajnog razvoja nautičkog turizma i sportova na vodi.

Korisno bi bilo, nadalje, utvrditi glavne i najčešće prepreke i nedostatke koji su se zapazili u dosadašnjem razvoju, kao i opće i posebne uvjete i pojave koji su dovodili do zaostajanja u ovom razvoju.

Potrebno je bez odlaganja koncipirati i usvojiti zajedničku i jedinstvenu razvojnu politiku i investicione planove i programe za cjelokupni bazen Boke Kotorske, pa, u vezi s tim, odrediti glavne zone i baze koncentracije pojedinih nautičko-turističkih aktivnosti i sportova na vodi, imajući najprije u vidu korištenje četiri najpogodnija bazena — kotorski, tivatski, risanski i herceg-novski bazen.

Uporedo s ovom vrstom prethodnih aktivnosti treba također razraditi, donijeti i primjenjivati odgovarajuće pravno reguliranje i sistem propisa za sva pitanja koja traže takvo pravno reguliranje.

U domeni investicionih planova, programa i izgradnje najvažnija skupina zadataka mora biti posvećena planiranju i izgradnji jedinstvenog sistema marina i nautičkih centara u Boki Ko-

torskoj. Centralna međunarodna boravišna marina sredozemnog standarda mogla bi biti izgrađena u bazenu Kotora, a prateće povezane marine i nautički centri, namijenjeni pretežno za kraće i sezonske boravke i aktivnosti, bili bi planirani u ostalim pogodnim spomenutim bazenima Boke Kotorske.

Daljnji zadaci moraju predvidjeti uređenje potrebnog broja vezova, pristana i pristaništa izvan marina i to za sidrenje i kraće boravke u nautičko-turističkom prometu. Ove kapacitete bi trebalo najprije uređivati i rekonstruirati na postojećim prostorima izgrađene operativne obale u Boki Kotorskoj.

Mora se također predvidjeti i izraditi plan i raspored opskrbnih centara i stanica za opskrbu nautičkih turista, odnosno njihovih brodova i čamaca gorivom, hranom, pićem, vodom i nautičkom i drugom robom i priborom.

Posebni zadaci bi obuhvatili planiranje i izgradnju odgovarajuće infrastrukture i potrebnih objekata na otvorenom i zatvorenom prostoru za određene sportove na vodi koji bi se dugoročno gajili i razvijali.

U sklopu spomenutih planova i zadataka neizbježno je također utvrditi i povezati sve osnovne zainteresirane izvore financijskih sredstava radi osiguranja investicione izgradnje.

Investicione inicijative morale bi se po pravilu odmah na početku oslanjati na već izgrađene mikro ili makro ideljne projekte i koncepte konkretne izgradnje i razvoja.

Treća skupina zadataka treba biti namijenjena postavljanju i unapređenju organizacije nautičkog turizma i sportova na vodi u Boki Kotorskoj.

Moralo bi se aktivno prici uspostavljanju novih i oživljavanju postojećih specijaliziranih poslovnih, društvenih i sportskih organizacija za nautički turizam i sportove na vodi.

Korisno je na vrijeme obraditi i stvoriti uvjete za sklapanje potrebnih društvenih dogovora i samoupravnih sporazuma o raznim fundamentalnim pitanjima razvoja i organizacije.

Od bitnog je interesa također uspostavljanje redovite i šire međunarodne povezanosti i suradnje u nautičkom turizmu i sportovima na vodi i to posebno područja Boke Kotorske sa zainteresiranim zemljama i organizacijama, a prvenstveno na Sredozemlju i u drugim evropskim zonama.

Na dugoročnoj osnovi se mora stvarati i plasirati odgovarajuća propaganda i informativna aktivnost, kao i sistematska promocija uopće u zemlji i u inozemstvu, za sve planirane oblike razvoja nautičkog turizma i sportskih aktivnosti na moru na području Boke Kotorske.

Određivanje ciljeva i zadataka budućeg razvoja na temelju ukupnog kompletnog koncepta i jedinstvene razvojne dugoročne

politike, predstavlja istovremeni i zajednički proces. Ostvarivanje, pak, ovih ciljeva i zadataka može u praksi teći postupno i etapno prema dogovorenoj dinamici razvoja.

Budući organizirani razvoj nautičkog turizma i sportova na vodi u Boki Kotorskoj može i mora označavati sam po sebi jednu kvalitetno novu dimenziju i etapu u ukupnom privrednom i društvenom razvoju i podizanju Boke Kotorske. Ovakav razvoj će organski u sebi sadržavati i suštinsko suvremeno obogaćivanje turističke ponude, njeno podizanje na viši nivo, koje je i na području Boke Kotorske danas toliko neophodno i neodložno.

Dosadašnji ukupni društveno-ekonomski razvoj Boke Kotorske i njegovi nosioci, kao i sve zainteresirane privredne i društvene snage i organizacije u ovom kraju, u SR Crnoj Gori i u široj zajednici, mogu pružiti sigurnost i uspješnu zajedničku angažiranost da se ovakav kvalitetni suvremeni napredak u privredi, u turizmu i u ukupnom društveno-ekonomskom životu u Boki Kotorskoj zaista u budućnosti i ostvari u svojoj punoj i prirodnoj dimenziji.

Summary

THE FEASIBILITIES OF DEVELOPING NAUTICAL TOURISM AND WATER SPORTS IN BOKA KOTORSKA

Aleksandar APOLONIO

The introductory part deals with modern civilization and power of technique which expose people to the disintegration of psychophysical totality.

In the broad spectre of natural setting and influences water surfaces and mountains are primary and the most suitable positive factors of rest and recreation. Boka Kotorska abounds in both of these integrated in a united and connected area.

The second part treats the place of nautical tourism and water sports in the total touristic valorization. A special section deals with the essential potentialities for the development of nautical tourism and water sports in Boka Kotorska. These are:

Rade harmony and quality of the available natural values, exceptionally suitable climate and the influences of the sun, constant and uniform winds, the unity and the stability of the sea aquatorium, lack of lasting fog, high quality pure water, a great number of healing factors (sea-spray, peloid, mineral water, possibilities of climatic treatment) connected and inhabited coast line and mountainous hinterland and the charm of the landscape.

In the further analysis the author points to: The variety of architectural values (the autochthonous picturesque townships of Boka), rich cultural heritage, the achievements of tourism so far, in particular health tourism.

— A very convenient geographic position.

— The wealth of nautical tradition.

— The world quality and attraction of the essential advantages for nautical tourism and water sports in Boka Kotorska.

In the part dealing with water sports and recreation in Boka Kotorska the author points out the feasibilities of a constant and intensive development of certain water sports, such as:

— sailing, windsurfing, hang-gliding, over the sea

— motor boating

— water skiing

— skimming and sledging on the sea

— fishing

— rowing

— swimming, waterpolo

— underwater sports.

In recreation through sports the following may be developed:

— hydrocycling, paddling

— swimming and diving

— water games

— bathing and exercise in open and covered swimming pools.

Finally the author deals with the state and development of nautical tourism so far and concludes with the future perspectives and tasks. It is remarked that the complete socio economic development of Boka Kotorska and its bearers as well as all the interested economic and social organizations of this region, of Montenegro and further may help with creating such a modern and high quality tourism in Boka Kotorska which would contribute to the progress of the complete area.